

N:o 21.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om stiftsstyrelse; gifven Stockholms Slott den 10 Februari 1893.

Under åberopande af bifogade i Statsrådet och Högsta Domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt 87 § Regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om stiftsstyrelse.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Aug. Östergren.

Förslag

till

Lag om stiftsstyrelse.

Med upphäfvande af förordningen den 11 Februari 1687 huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas, 1 och 11 §§ af cirkulärbrevet den 21 Augusti 1786, cirkulärbrefven den 7 December 1787 och den 2 November 1791, förordningen den 29 Juli 1812 samt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot här nedan meddelade bestämmelser, förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Inom hvarje stift skall stiftsstyrelsen utöfvas *dels* af biskop, *dels* af ett domkapitel, bestående af fem ledamöter, nemligen biskopen såsom ordförande, domprost, der sådan finnes, såsom vice ordförande, en af Konungen utnämnd stiftssekreterare samt två af Konungen för fem år i sänder förordnade ledamöter, *dels ock* af biskopen med biträde af stiftssekreteraren såsom föredragande, men med biskopen ensam tillkommande beslutanderätt.

2 mom. Der domprost icke finnes, förordnar Konungen för fem år i sänder en af stiftets kyrkoherdar till vice ordförande. Till erhållande af sådant förordnande har domkapitlet att föreslå tre kyrkoherdar

3 mom. Af Konungen förordnad ledamot åtnjuter ersättning af allmänna medel.

2 §.

1 mom. De två i 1 § 1 mom. omnämnda ledamotsplatser, hvilka endast för fem år i sänder besättas, skola innehafvas, den ena af en till ordinarie tjänst inom stiftet befördrad prestman och den andra af en lekman.

2 mom. Sökande till stiftssekreterarebefattning skall hafva undergått examen, som berättigar till inträde i rikets rättegångsverk, och bör jemväl ega förfarenhet i domarevärf.

3 §.

1 mom. Till besättande af hvardera af de två ledamotsplatser, om hvilka i 2 § 1 mom. sägs, skall domkapitlet upprätta förslag och derå uppföra tre behörige män.

2 mom. Å förslag till besättande af stiftssekreteraretjenst skall domkapitlet uppföra tre bland de sökande, der så många anmält sig. Vid upprättande af sådant förslag skall afseende särskildt fästas å de sökandes lämplighet att handlägga kyrkliga ärenden; egande domkapitlet att, med anförande af skälen dertill, lemna sitt förord åt en af de sökande.

4 §.

1 mom. Är biskopsembete ledigt, eller har biskopen laga förfall, utöfvar domkapitlet de åligganden, som enligt 5 § 1 mom. och 7 § tillkomma biskopen; och eger domkapitlet tillika att, der skyndsamhet är af nöden, förordna om hållande af förrättning, som i 5 § 3 mom. sägs.

2 mom. I nyss omförmälda fall må ej förslag, hvarom i 1 § 2 mom. och 3 § sägs, upprättas.

5 §.

1 mom. Biskopen utöfvar högsta inseendet öfver de i stiftet tjenstgörande presters embetsförvaltning och lefverne samt öfvervakar vården i öfrigt af stiftets församlingar.

2 mom. Biskopen tillkommer att till prestembetet inviga af domkapitlet dertill kallade män; att hålla prestmöte; samt att i den ordning särskildt är stadgad utnämna kontraktsprostar, hvilka hvar inom sitt kontrakt hafva att biträda biskopen vid inseendet öfver presterskapet och församlingsvården.

3 mom. Biskopen tillkommer ock att sjelf eller genom annan i församling inställa kyrkoherde, förrätta kyrkoinvigning och anställa visitationer inom stiftet.

6 §.

Till domkapitels befattning hörer:

att anställa prestexamen samt andra dermed jemförliga prof;

att, i den mån stiftets behof dertill föranleder, till prestembetet kalla behörigen vitsordade män, hvilka biskopen förklarar sig villig att till det embete inviga;

att bevilja tjänstledighet och anvisa tjänstgöring åt prest inom stiftet; dock eger, der å tider mellan domkapitlets sammanträden sådan åtgärd erfordras, biskop, biträdd af stiftssekreterare, att derom gå i författning;

att fullgöra hvad i fråga om biskopsval, tillsättning af presterliga tjänster och val af ombud vid allmänt kyrkomöte domkapitel lagligen åligger;

att entlediga från tjänst, som innehafves på grund af domkapitlets fullmakt eller förordnande;

att åt stiftet tillhörande prest meddela afsked från prestembetet;

att handlägga frågor angående skilnad i trolofning eller äktenskap;

att förvalta de under domkapitlets omedelbara vård ställda kassor och uppbördsmedel;

att öfva tillsyn öfver förvaltningen af de inom stiftet varande kyrkors och fromma stiftelsers med flere dylika medel;

att afgöra:

a) besvär öfver frågodagsförrättning och prestval;

b) besvär öfver embetsåtgärd af prest i hvad ej rör den enskilda själavården;

c) mål angående sådan af prest begången förbrytelse, hvaröfver, enligt hvad särskildt är stadgadt, verldslig rätt ej må döma;

d) tvister, huru stor andel af de med presterlig tjänst inom stiftet förenade löneförmåner den, hvilken njuter afkomst af tjänsten, skall afstå såsom godtgörelse till tjänstförrättande eller biträdande prest;

e) besvär, som enligt särskilda författningar hos domkapitel anföras öfver kyrkostämmas, kyrkoråds, skolråds eller annan myndighets beslut;

att, der gällande lag dertill föranleder, besluta, att prest skall afhålla sig från embetets utöfning; samt

att till verkställighet befordra laga kraft egande utslag, hvarigenom prest blifvit dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning.

7 §.

Biskop med biträde af stiftssekreterare eger att, behandla och afgöra de mål och ärenden, hvilka närmare bestämmas i den särskilda instruktion för stiftsstyrelse, som Konungen utfärdar.

8 §.

I Stockholms stad skall finnas ett konsistorium, under hvilket samtliga församlingarne i staden, med undantag af hof- och garnisonsförsamlingarne, lyda. Detta konsistorium, hvori erkebiskopen, när han är tillstädes, förer ordet, består i öfrigt af fem ledamöter, nemligen pastor primarius, såsom ordinarie ordförande, kyrkoherden i Klara församling, såsom vice ordförande, en af Konungen utnämnd konsistoriisekreterare samt två af Konungen för fem år i sänder förordnade ledamöter. Af dessa två ledamöter skall den ene vara en till ordinarie tjänst i någon af de under konsistorium lydande församlingar befordrad prestman och den andre en lekman.

9 §.

1 mom. Är erkebiskopsembetet ledigt eller är erkebiskopen icke i konsistorium tillstädes, må ej förslag upprättas till besättande af de ledamotsplatser, hvilka för viss tid innehafvas, eller af konsistoriisekretaretjänsten.

2 mom. I öfrigt gälle om förslagens upprättande samt om kompetensvilkor och förord för sökande till konsistoriisekretaretjänst hvad i 2 § 2 mom., 3 § samt 4 § 2 mom. i dessa hänseenden är om ledamot i domkapitel och om stiftssekreterare stadgadt.

10 §.

Hofförsamlingen och garnisonsförsamlingarne i Stockholm lyda under hofkonsistorium. Om dess sammansättning förordnar Konungen.

11 §.

Domkapitel sammanträder så ofta ärendena det fordra och minst en gång i månaden.

12 §.

Äro vid bedömande af aflagdt prof, upprättande af förslag till eller besättande af embete eller tjänst eller i mål om förbrytelse af prest ej samtliga ledamöter i domkapitel tillstädes, må beslut ej fattas, utan så är att af fyra närvarande tre äro om slutet ense. I öfriga mål och ärenden vare domkapitel behörigt att fatta beslut, när tre ledamöter äro tillstädes.

13 §.

Hvad i allmän lag eller författning sägs om jäf mot domare gälle äfven beträffande ledamot i domkapitel.

14 §.

Inträffar på grund af jäf eller förfall eller i anseende till uppkommen ledighet, att antalet ledamöter i domkapitel ej uppgår till tre, eller äro såväl biskop som vice ordförande för längre tid än två månader hindrade att i domkapitlet föra ordet, eller är biskops- eller domprost-embete ledigt, då skall förhållandet anmälas hos Konungen, som, efter ty behovet föranleder, förordnar tillfällig vice ordförande eller annan adjungerad ledamot.

Vid inträffadt förfall för biskop och vice ordförande under tid ej öfverstigande två månader föres ordet i domkapitlet af den utaf Konungen förordnade presterlige ledamoten.

Finnes eljest nödigt att i anseende till uppkommen ledighet eller i stället för ledamot, som är jäfvig eller fått förfall, förordna adjungerad ledamot, då må domkapitlet meddela behörig person sådant förordnande för högst två månader, men göre, då fråga är om förordnande för längre tid, hemställen hos Konungen.

15 §.

Den, som första gången tager säte i domkapitel, aflägge den ed, som för ordförande eller ledamot i domkapitel är föreskrifven.

16 §.

1 mom. I domkapitel förekommande mål och ärenden skola före-

dragas af ordföranden, der han icke i särskilda fall finner godt att öfverlemnna föredragningen åt stiftssekreteraren.

2 mom. Skall omröstning ske, säge stiftssekreteraren först sin mening, derefter den, som ytterst sitter, och sedan öfrige ledamöter hvar efter annan i den ordning, hvori de i domkapitlet sitta.

17 §.

Åtal mot prest för förbrytelse, hvarom domkapitel skall döma, upptages af det domkapitel, hvarunder han lyder.

Svensk prest, som utom riket i kyrkans tjänst användes, lyder under domkapitlet i Upsala, der ej annorlunda i fråga om krigsprest är särskildt stadgadt.

18 §.

Rätt att vid domkapitel mot prest anhängiggöra talan å af honom begången förbrytelse tillkommer målsegande äfvensom prosten i det kontrakt, inom hvilket presten är anställd.

19 §.

1 mom. Nedlägges hos domkapitel anhängiggjord talan, hvarom i 18 § sägs, eller är angivelse om förbrytelse af prest hos domkapitel gjord af den, som sjelf ej vill eller eger att å förbrytelsen tala, eller väckes fråga inom domkapitel om beifrande af sådan förbrytelse; då må domkapitlet, der så skäligt pröfvas, antingen utan att lita allmän åklagare till ransaka och döma i målet eller ock hos Konungens Befallningshafvande begära förordnande för allmän åklagare att, om han dertill finner skäl, inför domkapitlet föra talan i målet.

2 mom. Har domkapitlet dömt i målet, utan att målsegande, vederbörande kontraktsprost eller allmän åklagare deri fört talan, och har uppå förd klagan domkapitlets utslag blifvit af högre rätt ändradt eller upphäfdt, må domkapitlet, om så pröfvas skäligt, hos justitiekansleren göra hemställan om förordnande för allmän åklagare att fullfölja målet hos Konungen.

20 §.

1 mom. I mål, som det enligt 6 § tillkommer domkapitel att

pröfva och afdöma, eger domkapitlet eller, mellan dess sammanträden, biskopen att, om så nödigt anses, öfver inkomna besvär, klagomål eller angivelse infordra vederbörandes förklaring med föreläggande af viss tid för förklaringens afgifvande vid äfventyr, att underlåtenhet deraf ej föranleder uppehåll med målets afgörande.

2 mom. Vet man ej hvar den vistas, som skall förklara sig, varde i allmänna tidningarne tre gånger kungjordt att besvär, klagomål eller angivelse inkommit till domkapitlet och att skriftlig förklaring bör vid det i 1 mom. stadgade äfventyr hos domkapitlet afgifvas inom nittio dagar efter det kungörelsen tredje gången infördes; dock vare hvad sålunda blifvit stadgadt ej tillämpligt i mål, som angår af prest begången förbrytelse.

3 mom. I kungörelse, hvarom i näst föregående mom. sägs, skall hufvudsakliga innehållet af besvär, klagomål eller angivelse i korthet intagas.

21 §.

1 mom. Domkapitel eger att, der så finnes lämpligt, uppdraga åt vederbörande kontraktsprost att, när fråga är om förbrytelse af prest, företaga undersökning. Till den undersökning skall presten bevisligen kallas.

2 mom. Finner domkapitlet målets beskaffenhet kräfva att presten muntligen höres inför domkapitlet, vare han pligtig att efter kallelse derstädes infinna sig. Uteblifver han utan laga förfall, lite domkapitlet Konungens Befallningshafvande till för hans inställande.

Till förhör, hvarom nu är sagdt, varde jemväl motpart kallad.

22 §.

Biskop eller domkapitel eger, om förklarande parts skriftliga svar dertill föranleder, låta motparten, innan målet afgöres, få förklaringen med påminnelser bemöta inom förelagd viss tid.

23 §.

I de fall, då domkapitel skall pröfva, huruvida, sedan prest blifvit af verldslig rätt dömd till straff för förbrytelse, hans presterliga anseende genom den förbrytelse fläckats eller spilt, må den sakfælde ej till ytterligare ansvar dömas, innan tillfälle att afgifva förklaring blifvit honom lemnadt.

24 §.

Erfordras i mål, som hos domkapitel är anhängiggjort, vittnesförhör, eger domkapitlet att sjelft höra vittnen eller ock förordna om anställande af vittnesförhör vid den allmänna underrätt, der domkapitlet finner det lämpligen kunna ske.

25 §.

Hvad i lag är stadgadt rörande offentlighet vid allmän underrätt gälle äfven för domkapitel, när vittnesförhör eller annat muntligt förhör eger rum.

26 §.

Om vittnesersättning och annan rättegångskostnad må domkapitel döma.

27 §.

Ej må domkapitel döma om skadestånd eller upprättelse, ej heller om missfirmelse under rättegången.

Finner domkapitlet missfirmelse hafva skett i eller för någons embete eller tjänst, ankomme på domkapitlet att derom hos Konungens Befallningshafvande göra anmälan för förbrytelsens åtalande af allmän åklagare.

28 §.

1 mom. I mål, som angår af prest begången förbrytelse eller genom besvär dragits under domkapitels pröfning, varde domkapitlets utslag, der det ej muntligen afkunnas, meddeladt å dag, som genom anslag sist dagen förut blifvit tillkännagifven; och skall utslaget å den dag, hvarå det ställes, i utskrift vara att tillgå. Angår målet förbrytelse af prest, låte domkapitlet ock bevisligen underrätta den tilltalade om den dag, å hvilken utslaget skall meddelas.

2 mom. Beslut med anledning af invändningar och påståenden, som på frågodag äro framställda och påkalla domkapitlets åtgärd före valdagen, så ock beslut om förslag, utnämning eller kallelse till tjänst skola kungöras genom anslag samma dag, de fattats. Lag samma vare om föreläggande af tid för afgifvande af påminnelser vid inkommen förklaring.

29 §.

1 mom. Vill man söka ändring i domkapitels utslag i mål, som angår förbrytelse begången af prest, göre det hos hofrätt.

2 mom. Besvär öfver domkapitels utslag i frågor om orätt förvaltning af eller bristande redovisning för kyrkors och fromma stiftelsers med flere dylika medel skola, enligt hvad derom särskildt är stadgadt, i Kammarrätten anföras.

3 mom. I domkapitels beslut i öfriga mål, så ock i beslut fattadt af biskop, må ändring sökas hos Konungen.

30 §.

Om tid och ordning för fullföljd i hofrätt af mål rörande förbrytelse af prest gälle hvad i allmänhet för brottmål är stadgadt.

31 §.

1 mom. Besvär, hvilka hos Konungen anföras, skola vid talans förlust ingifvas inom den för underdåniga besvärns anförande i mål, som handläggas af förvaltande myndigheter och embetsverk, stadgade tid, räknad i mål, hvori utslag meddelas efter anslag, från den dag, å hvilken utslaget är stäldt, i mål och ärenden, deri beslutet kungöres genom anslag, från anslagsdagen samt i andra mål och ärenden från den dag beslutet muntligen kungjordes eller, der så ej skett, i annan ordning delgafs parten.

2 mom. Besvären skola ingifvas till Ecklesiastikdepartementet; dock att, der klagan föres öfver beslut, som genom anslag kungöres, till Konungen stälda besvär skola till domkapitlet ingifvas. Domkapitlet eller biskopen åligger i ty fall att, med föreläggande af viss tid och äfventyr, om den tid försittes, att sådant icke föranleder uppehåll med målets afgörande, öfver besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Sedan förklaring inkommit eller den dertill förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blifvit afgifven, har domkapitlet att ofördröjligen insända besvärshandlingarne till Ecklesiastikdepartementet och dervid bifoga eget underdånigt utlåtande.

32 §.

Ändå att besvär anföras mot stiftsstyrelsens beslut, som innefattar anvisande af tjänstgöring, lände beslutet till efterrättelse, intill dess annorlunda varder förordnad.

33 §.

För rättegång i domkapitel gälle allmän rättegångsordning, der icke denna lag annorlunda föreskrifver.

34 §.

Stiftssekreterare är ansvarig för expeditionen vid stiftsstyrelsen; egande domkapitel i mån af behof antaga derutöfver för expeditionen erforderligt biträde.

35 §.

Åtal mot stiftssekreterare eller annan ledamot af domkapitel, hvilken ej är prest, för förbrytelse, som han i denna sin egenskap begår, skall af hofrätt omedelbart upptagas, der ej målet, efter ty särskildt är stadgadt, hörer under Kammarrätten.

36 §.

Stockholms stads konsistorium har att hvad angår de under konsistorium lydande församlingar behandla och afgöra mål och ärenden af beskaffenhet att enligt denna lag böra handläggas antingen af domkapitel eller af biskop med biträde af stiftssekreterare. Lag samma vare för hofkonsistorium i afseende å de församlingar, som lyda under samma konsistorium.

I öfrigt skall för sagda konsistorier i tillämpliga delar lända till efterrättelse hvad i denna lag om domkapitel blifvit stadgadt; dock skola de ej ega att anställa prestexamen eller andra dermed jemförliga prof eller att kalla någon till prestembetet.

Öfvergående stadganden.

1. I fall konsistoriinotarietjenst är eller, innan denna lag träder i kraft, varder ledig, skola de i lagen gifna föreskrifter angående tillsättning af stifts- och konsistoriisekreterares befattning vinna tillämpning.

Der ledighet, som nyss är sagd, vid lagens trädande i kraft icke förefinnes, eger, uppå framställning af vederbörande domkapitel eller konsistorium, Konungen att förordna, huru med stifts- eller konsistoriisekretärebefattning och dermed förenade göromål skall förhållas, intill dess konsistoriinotarietjensten varder ledig.

2. Förslag till besättande första gången af de ledamotsbefattningar, hvilka omförmälas i 1 § 2 mom., 2 § 1 mom. och 8 §, skola upprättas och till Konungen insändas före den 1 December 1894.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1895; dock skola mål och ärenden, hvilka vid nämnda tid äro hos domkapitel anhängiga, behandlas efter äldre lag.

Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Torsdagen den 10 Mars 1892,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern BOSTRÖM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: Herr Friherre VON OTTER,
Friherre PALMSTIERNA,
Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM.

Departementschefen Statsrådet Östergren anmälde, att — sedan komiterade för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. den 25 Maj 1891 aflåtit underdånig skrifvelse, hvarmed öfverlemnats i tryckt exemplar ett af komiterade affattadt betänkande innehållande förslag till

- 1:o) lag om stiftsstyrelse;
- 2:o) instruktion för stiftsstyrelse;
- 3:o) förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier;
- 4:o) kungörelse angående öfversändande till domkapitel af utslag, hvarigenom verldslig rätt dömt prest till ansvar;

5:o) lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen; och
6:o) lag angående prestedens utbytande mot ett löfte,
jemte motiv till dessa förslag;

samt Kongl. Maj:t den 14 Augusti 1891 förordnat, att samtliga domkapitel i riket, Stockholms stads konsistorium och Hofkonsistorium skulle anbefallas att inkomma med underdåniga utlåtanden öfver samma förslag;

— de sålunda infortrade utlåtandena numera afgifvits samt hemstälde tillika i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte förordna, att öfver komiterades förberörda under 1:o), 5:o) och 6:o) upptagna förslag Högsta Domstolens utlåtande skulle, för det ändamål 87 § regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till hvad föredraganden sålunda hemstält täcktes Hans Maj:t Konungen, uppå tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter, i nåder lemna bifall.

Ex protocollo
Carl Boheman.

---

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol Onsdagen den 23 November 1892.*

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HERNMARCK,
                  AHLGREN,
                  ÅBERGSSON,
                  HERSLOW,
                  NORBERG,
                  ISBERG.

Sedan Högsta Domstolen den 29 sistlidne April, i närvaro af Justitieråden Hernmarck, Wedberg, Ahlgren, Åbergsson, Herslow, Norberg och Isberg, förordnat, att handlingarne rörande af komiterade för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. afgifna förslag till

- 1:o) lag om stiftsstyrelse;
- 2:o) lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen; samt
- 3:o) lag angående prestedens utbytande mot ett löfte,

skulle för närmare granskning emellan bemälda ledamöter cirkulera, samt under den derefter förflutna tiden Justitierådet Wedberg erhållit nådigt afsked från justitierådsemetet, så företogs nu åter detta ärende till slutlig handläggning i närvaro af öfrige förenämnda ledamöter; varande förslagen detta protokoll bilagda.

1:o.

Förslag till lag om stiftsstyrelse.

Emot detta förslag framställdes inom Högsta Domstolen följande anmärkningar:

2 §.

Då ifrågavarande förslag allenast afsåge den domkapitlen i egen- skap af stiftsstyrelser tillkommande befattning med kyrkliga ärenden, och vid sådant förhållande frågan om organisationen af domkapitlen här så mycket hellre böra bedömas utan hänsyn dertill, att enligt ett särskildt af komiterade afgifvet förslag till administrativ författning jem- väl åtskilliga ärenden rörande de allmänna läroverken och folkskole- lärareseminarierna fortfarande skulle af domkapitlen handläggas, som berörda författningsförslag innehölle särskilda föreskrifter om ändrad sammansättning i vissa fall af domkapitlen vid behandling af ärenden af sistnämnda art, kunde såsom mindre följdriktigt anmärkas, att i före- varande § den ena af de två i 1 § 1 mom. omförmälta ledamotsplatser, hvartill Konungen för fem år i sänder meddelade förordnande, angifvits skola företrädesvis innehafvas af en vid universitet, allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium i stiftsstad fast anstald lärare; och då härtill komme att, enligt förslaget nuvarande lydelse, hinder ej före- funnes att besätta sagda ledamotsplats med en lärare, som tillika vore prest, samt således lätteligen kunde inträffa, att ett domkapitel komme att, med undantag af stiftssekreteraren, bestå allenast af presterlige leda- möter, vid hvilket förhållande lekmanneelementet i domkapitlet ej kunde anses tillräckligt representeradt, hemstälde Justitieråden *Hernmarck*, *Abergsson*, *Herslow*, *Norberg* och *Isberg*, att i fråga om omförmälta ledamotsplats ingen annan föreskrift borde lemnas beträffande innehaf- varens kvalifikation än att han skulle vara lekman.

Justitierådet *Herslow* tillade att, enär hvarken hos stiftssekretera- ren eller hos annan ledamot af domkapitlet, hvilken icke vore prest, med säkerhet kunde påräknas sådana teologiska insigter, som erfordrades för deltagande i det enligt förslaget 6 § till domkapitlets befattning hörande ärende att anställa prestexamen samt andra dermed jemförliga prof, syntes å lämpligt ställe i förslaget böra stadgas, att i handlägg- ningen af så beskaffadt ärende annan ledamot af domkapitlet än den,

som vore prest eller vid universitet eller allmänt högre läroverk anställd lärare i teologi, icke egde taga del; i följd hvaraf, när sådant ärende skulle inför domkapitlet förekomma, domkapitlet ålåge att i stället för ledamot, som i detta afseende saknade kompetens, till adjungerad ledamot särskildt för det ärendet förordna behörig person.

4 §.

Mom. 1.

Justitierådet *Herslow*, med hvilken Justitieråden *Herrmarck*, *Ahlgren* och *Abergsson* instämde, yttrade: Förslagets 5 § 2 mom. uppräknar åtskilliga biskopen tillkommande funktioner, af hvilka en del, nemligen invigande till prestembete, hållande af prestmöte och utnämmande af kontraktsprost, skulle åligga biskopen att personligen utföra, då deremot i afseende å de öfriga, nemligen kyrkoherdes inställande i församling, förrättande af kyrkoinvigning och anställande af visitation, biskopen kunde uppdraga utförandet åt annan person. Något giltigt skäl synes mig icke kunna åberopas, hvarför icke, då biskopsembetet vore ledigt eller biskopen hade laga förfall, sistnämnda grupp af biskopliga funktioner skulle i så måtto hänföras under domkapitlets befogenhet, att domkapitlet egde att åt någon af sina presterlige ledamöter eller åt annan lämplig prest uppdraga verkställandet af någon hithörande förrättning, som befunnes icke utan olägenhet kunna uppskjutas. Också tyckas ordalagen i nu ifrågasvarande mom. af 4 §, ehuru icke fullt tydliga, föranleda till den tolkning, att nyssberörda grupp af funktioner i de angifna fallen skulle höra under domkapitlets kompetens; men då en motsatt mening onekligen bäst öfverensstämmer med hvad komiterade yttrat i motiveringen till 4 och 5 §§, hemställer jag, att förevarande stadgande måtte erhålla en förändrad affattning, hvarigenom tydligare, än nu är förhållandet, sagda grupp inrymmes under domkapitlets befogenhet.

Justitieråden *Norberg* och *Isberg* ansågo att, om, såsom af motiven syntes framgå, meningen vore att samtliga de åligganden, som omförmältes i 5 § 2 mom., skulle undantagas från dem, hvilka, då biskopsembete vore ledigt eller biskopen hade laga förfall, utöfvades af domkapitlet, till angifvande deraf borde användas ett tydligare uttryck än det i förslaget upptagna.

Justitierådet *Isberg* ansåg sig vidare böra fästa uppmärksamheten derå, att, då förfall för biskop kunde fortfara under längre tid, det torde befinnas nödigt att i lagen införa bestämmelser rörande frågan, huru i sådana fall med ofvan onförmälda åligganden skulle förfaras.

Mom. 2.

Justitieråden *Hernmarck*, *Åbergsson* och *Herslow* anmärkte, att de föreskrifter, som i detta mom. meddelats i fråga om förordnande af vice ordförande, adjungerad ledamot eller stiftssekreterare, lämpligen kunde sammanföras med de uti 14 § i enahanda ämne föreslagna stadganden.

Justitierådet *Isberg* ansåg, att de i detta mom. upptagna bestämmelser, derest de öfverhufvud funnes böra bibehållas, lämpligen borde införas, icke i lagen om stiftsstyrelse, utan i den instruktion, som komme att för stiftsstyrelsen utfärdas.

6 §.

Justitierådet *Isberg* yttrade, att då förslaget uppenbarligen afsåge, att alla besvärsmål, hvilka enligt nu gällande författningar tillhörde domkapitlens upptagande, fortfarande skulle af domkapitlen handläggas, men den uppräknig af dylika mål, som förekomme i förevarande §, icke vore fullständig, i det åtminstone ett slag af besvärsmål, nemligen de i lagen angående döfstummeundervisningen i riket den 31 Maj 1889 omförmälta, icke deri omnämndes, Justitierådet hemställde, att mom. f) måtte erhålla en sådan redaktion, att detsamma komme att omfatta jemväl alla i §:n ej särskildt uppräknade besvärsmål, hvilka genom redan utfärdade författningar vore till domkapitlen hänvisade.

Justitieråden *Hernmarck*, *Ahlgren*, *Åbergsson*, *Herslow* och *Norberg* ansågo jemväl sådan ändring af mom. f) böra ega rum, att det blefve tillämpligt å öfriga besvärsmål, hvilka enligt särskilda författningar tillhöra domkapitels pröfning.

7 §.

Justitieråden *Hernmarck* och *Isberg* hemställde, att åt förevarande § gäfves en affattning, som tydligen utmärkte, att samtliga de mål och ärenden, hvilka vore af beskaffenhet att skola af stiftsstyrelse upptagas, men ej i 5 eller 6 § angifvits såsom tillhörande biskops eller domkapitels handläggning, skulle af biskop med biträde af stiftssekreteraren såsom föredragande handläggas och afgöras.

8 §.

Justitieråden *Hernmarck*, *Åbergsson*, *Herslow*, *Norberg* och *Isberg* erinrade, med åberopande af hvad under 2 § anförts, att, då Stockholms

stads konsistorium icke egde taga befattning med ärenden rörande de allmänna läroverken, i fråga om berörda konsistorium ännu mindre än beträffande domkapitlen förefunnes anledning till föreskriften, att en lärare skulle företrädesvis ihågkommas vid besättande af den ena af de ledamotsplatser, hvartill Konungen för fem år i sänder meddelade förordnande.

Justitierådet *Hernmarck* yttrade vidare: I sammanhang med frågan om förändrad organisation af Stockholms stads konsistorium synas mig giltiga skäl tala för återupptagande af ett tillförene framlagdt förslag till stadganden angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm, hvilken är konsistoriets ordinarie ordförande. Hittills har denna befattning varit förenad med kyrkoherdeembetet i Storkyrkoförsamlingen, och grundar sig detta förhållande på förordningen angående rättegång i domkapitlen den 11 Februari 1687, hvarest i § 1 föreskrifves, att kyrkoherden i »Stora kyrkan» är »ordinarius præses» i konsistorium. Uti detta ämne afläts nådig proposition till 1883 års Riksdag. Enligt Kongl. Maj:ts förslag, hvilket dock icke tillvann sig Riksdagens bifall, skulle nyssnämnda stadgande upphävas samt med tillsättningen af pastor primarii- och ordförandebefattningen i konsistorium förfaras sålunda, att vid inträffande ledighet i embetet val till detsamma skulle inför konsistorium ske af de vid Stockholms territoriella församlingar samt vid de tyska och finska församlingarna anställde kyrkoherdar och komministrar. Valbar till embetet vore en hvar af nämnde kyrkoherdar, och de tre af dem, som erhållit de flesta rösterna, skulle af konsistorium uppföras på förslag. Sedan erkebiskopens yttrande öfver detsamma inhemtats, utnämnde Konungen en af de tre föreslagne.

Till stöd för detta lagförslag anfördes hufvudsakligen: stadgandet att pastor i Storkyrkan skulle vara ordförande i konsistorium förskrefve sig från en tid, då denna församling ännu, i förhållande till öfriga församlingar i Stockholm, var att betrakta såsom en hufvudförsamling. Denna framstående ställning hade Storkyrkan för länge sedan upphört att intaga. Församlingen utmärkte sig nu hvarken genom sin folk-mängd eller i något annat hänseende framför de öfriga. Följaktligen saknades numera den grund, hvarpå stadgandet från början hvilat. Visserligen kunde det icke med fog påstås, att det inflytande på tillsättningen af pastor primarius, som det oaktadt fortfarande tillkomme Storkyrkoförsamlingen, hittills blifvit missbrukadt, utan måste det fastmer medgifvas, att de af församlingen upprättade förslag i allmänhet varit sådana, att Kongl. Maj:t ej behöft stanna i förlägenhet att inom dem finna män, egnade att med heder bekläda en chefsplats bland hufvud-

stadens presterskap och ordförandebefattningen i dess konsistorium. Men å andra sidan hade det ock blifvit erkändt, att sjelfva föreskrifterna angående val af kyrkoherde i Storkyrkan icke inneburo några garantier för att de föreslagna egde de för nämnda ändamål erforderliga egenskaper. Det vore ganska tänkbart, att de prestmän, som församlingen med skäl kunde anse lämplige att utöfva kyrkoherdekallet, dock saknade de egenskaper, hvilka fordrades hos den, som skall präsidera i ett konsistorium. Såväl stadens konsistorium som ock flertalet af der anstälde prester hade derföre ock förordat en förändring i det bestående i den rigning, att Kongl. Maj:t efter presterskapets hörande bland Stockholms kyrkoherdar utsåge pastor primarius. Och den form, under hvilken presterskapet skulle gifva sin mening tillkänna, borde blifva i det hufvudsakliga lika med den, som iakttages vid biskopval, så att presterskapet upprättade förslag, inom hvilket Konungen utnämnde.

Enligt ingressen till det nu föreliggande förslaget skulle ofvan åberopade förordning af den 11 Februari 1687 i dess helhet upphävas. Derigenom komme den enda nu gällande positiva föreskriften om hvilken prestman skall bekläda befattningen såsom ordinarie präses i konsistorium att bortfalla, och synes det derföre hafva varit erforderligt att i stället rörande detta ämne införa nya bestämmelser i förslagets text. Sådana finnas likväl icke derstädes; men af motiven till förslaget kan slutas till, att komiterade ansett, det någon rubbning i nu gällande ordning icke skulle ega rum, utan kyrkoherdens i Storkyrkoförsamlingen sjelfskrifvenhet att tillika vara ordförande i konsistorium fortfara. Denna anordning lemnar dock efter min uppfattning rum för väsentliga anmärkningar, och åberopas i detta hänseende de skäl, hvilka, på sätt ofvan förmäles, blifvit till stöd för Kongl. Maj:ts proposition anförda. För antagande af en lagstiftning i den af Kongl. Maj:t föreslagna syftning talar jemväl den omständigheten att derigenom skulle undanrödjas det nu rådande missförhållandet, att hufvudstadens presterskap, i olikhet mot hvad förhållandet är med presterskapet i öfriga delar af riket, är uteslutet från allt inflytande på tillsättningen af ordförandebefattningen i det konsistorium, hvarunder det lyder. På grund häraf hemställer jag, att i förevarande § eller på annat lämpligt ställe måtte införas sådana bestämmelser rörande tillsättningen af pastor primarius i Stockholm, som öfverensstämma med förenämnda nådiga proposition.

Justitierådet *Herslow* tillade: I sammanhang med den föreslagna nya sammansättningen af Stockholms stads konsistorium kan jag icke underlåta att anmärka, hurusom komitén synes hafva förbisett det för denna stad i ecklesiastikt hänseende egendomliga förhållande, att, under

det att å öfriga orter inom riket presterskapet i hvarje stift kontraktvis deltagar i valet af stiftets styresman biskopen, hufvudstadens kyrkoherdar, enär de icke tillhöra något visst kontrakt, endast såsom ledamöter i stadens konsistorium utöfva rösträtt vid val af sitt öfverhufvud, erkestiftets biskop, erkebiskopen. I Stockholms stads konsistorium ega för närvarande kyrkoherdarne i stadens samtliga 8 territoriella församlingar, tillika med tyska och finska församlingarnes pastorer, säte och stämman; men enligt ifrågavarande förslag skulle utom Storkyrkoförsamlingens kyrkoherde, hvilken i sin nuvarande egenskap af pastor primarius fortfarande såsom hittills tillkomme ordförandeskapet i konsistorium när icke erkebiskopen vore närvarande, endast kyrkoherden i Klara vara själfskrifven ledamot och bland stadens öfrige kyrkoherdar blott en kunna till medlem i konsistorium förordnas. Följden af denna förändring blefve således den, att största delen af hufvudstadens kyrkoherdar, i motsats till hvad som eger rum å öfriga orter i riket, skulle sakna tillfälle att deltaga i valet af sitt öfverhufvud, hvilket förefaller så mycket oegentligare och obilligare, som dessa kyrkoherdar jemväl äro uteslutne från allt inflytande på valet till erkebiskopens ställföreträdare i konsistorium, pastor primarius. Antagandet af den föreslagna nya organisationen torde därför påkalla en särskild anordning, hvarigenom Stockholms stad i så måtto likställes med de inom erkestiftet befintliga prosterier eller kontrakt, att denna stads presterskap förklaras utgöra ett särskildt valkollegium för afgifvande af röster till erkebiskop.

9 §.

Beträffande 1 mom. samt den i 2 mom. förekommande hänvisning till motsvarande bestämmelser i 4 § 2 mom. framstälde Justitierådet *Isberg* enahanda anmärkning, som vid sistnämnda § och mom. blifvit af honom gjord.

12 §.

Då bestämmelsen i första punkten af denna § syntes kunna lemna rum för den misstyding, att domkapitel icke i något fall skulle ega besluta, der ej minst tre ledamöter vore om slutet ense, ansåg Justitierådet *Isberg* samma bestämmelse böra förtydligas.

Häruti instämde Justitieråden *Herrmarck*, *Åbergsson*, *Herslow* och *Norberg*.

14 §.

Justitieråden *Hernmarck*, *Åbergsson*, *Herslow*, *Norberg* och *Isberg* anmärkte, att, då enligt 12 § domkapitel under vissa förutsättningar kunde fatta beslut, när tre ledamöter vore tillstädes, men under andra förutsättningar allenast i händelse fyra eller ock samtliga ledamöter infunnit sig, uttrycket »domfört» i första stycket af denna § syntes sväfvande och till äfventyrs kunde föranleda olika tolkningar af stadgandet i samma stycke.

I afseende å sista stycket af denna § anmärkte Justitierådet *Isberg* att vid jemförelse mellan stadgandet i första punkten af 12 § och ordalagen i sista stycket af 14 § tvifvelsmål syntes kunna uppstå, huruvida den i nämnda stycke domkapitlet medgifna adjunktionsrätt kunde utöfvas af allenast tre ledamöter, äfven om dessa vore af olika meningar i frågan, eller om för utöfvande af denna rätt erfordrades att alla tre vore sins emellan enige.

Häruti instämde Justitierådet *Norberg*, med hemställen tillika huruvida ej af nämnda skäl orden i 3 punkten »der minst tre ledamöter äro tillstädes» borde uteslutas.

Justitierådet *Herslow*, med hvilken Justitieråden *Hernmarck*, *Ahlgren* och *Åbergsson* förenade sig, erinrade, att i 12 § redan blifvit föreskrifvet, att domkapitel ej egde fatta beslut så framt icke minst tre ledamöter vore tillstädes; hvadan och då det icke syntes vara meningen, att den i samma § jemväl stadgade regel, att tre ledamöter icke utgjorde domfört antal med mindre de vore ense om slutet, skulle sakna tillämplighet i fråga om sådant förordnande, som i förevarande stycke afsåges, Justitieråden hemstälde, att de der förekommande orden »der minst tre ledamöter äro tillstädes», såsom öfverflödiga och möjligen missledande, måtte utgå.

16 § 2 mom.

Justitierådet *Herslow* anmärkte att, såsom komiterade föreslagit, stiftssekreteraren skulle deltaga jemväl i bedömandet af de vid prestexamen eller eljest inför domkapitlet aflagda prof, en något förändrad ordning vid omröstning i detta särskilda fall syntes nödig.

17 §.

Justitierådet *Herslow* yttrade: Här synes förutsättas, att hvarje prest lyder allenast under ett domkapitel; men, så vidt jag kan förstå,

måste med de bestämmelser, som för närvarande gälla, en tjänstgörande hofpredikant, hvilken tillika innehar presterlig tjänst vid annan församling, än hofförsamlingen eller garnisonsförsamlingarne i Stockholm, lyda såväl under domkapitlet i det stift, der han förvaltar sistnämnda tjänst, som ock i åtskilliga hänseenden under hofkonsistorium. Emellertid saknas tydlig föreskrift, huru i sådant fall den kollision, som emellan dessa olika fora kan uppkomma, skall lösas.

19 §.

Under åberopande af det utaf utsedde komiterade den 2 Oktober 1873 afgifna förslag till kyrkolag, kap. 26 § 38, jemte dertill hörande motiver, hemställde Justitierådet *Isberg*, att den domkapitlet i förevarande § af nu föreliggande förslag tillagda befogenhet att ransaka och döma i mål angående förbrytelse af prest utan att lita allmän åklagare till måtte inskränkas till endast sådana fall, der förbrytelsen blifvit utan förbehåll erkänd och fråga således icke förekomme om samlande eller framläggande af bevis för förbrytelseus verklighet. Vunne denna hemställan bifall, syntes 2 mom. af §:n kunna utgå.

20 §.

Enligt 6 § i lagen om straff för embetsbrott af prest m. m. den 8 Mars 1889 kunde prest, som utan lof eller tillkännagifvet förfall afhållit sig från tjänstgöring och ej kunnat med kallelse anträffas eller inställas, dömas till afsättning, der han ej infunne sig inom tre månader, sedan kallelse i allmänna tidningarne ågått; men beträffande öfriga förbrytelser af prest hade hittills varit gällande samma princip, som i allmänhet vore bestämmande för den svenska straffprocessrätten, eller att ingen kunde dömas till ansvar för brott utan att hafva blifvit öfver anklagelsen hörd. Då någon giltig grund till förändring härutinnan i afseende å embetsförbrytelse af prest ej syntes föreligga, hemställde Justitierådet *Isberg*, att 2 mom. af förevarande § måtte erhålla en sådan redaktion, att detsamma ej blefve tillämpligt å berörda fall.

Justitieråden *Herrmarck*, *Ahlgren*, *Åbergsson* och *Herslow* instämde med Justitierådet *Isberg*.

23 §.

Då pröfning, huruvida genom förbrytelse, för hvilken prest blifvit af verldslig rätt dömd till straff, hans presterliga anseende fläckats eller

spilts, icke syntes böra i något fall ega rum, innan presten lemnats tillfälle att inför domkapitlet yttra hvad han särskildt med hänsyn härtill kunde hafva att andraga, men de i förevarande § använda ordalag syntes lemna rum för en annan tolkning, hemställde Justitieråden *Hernmarck*, *Ahlgren*, *Abergsson* och *Isberg*, att §:n måtte i ofvan angifna syfte omredigeras.

28 §.

Då det ej kunde anses lämpligt att i lagen inrymma föreskrifter af den beskaffenhet, som de i denna § afsedda, hemställde Justitieråden *Abergsson*, *Herslow*, *Norberg* och *Isberg*, att §:n måtte utgå ur förslaget och nästföljande §§ underkastas den omredaktion, som häraf kunde föränledas.

29 och 31 §§.

Justitierådet *Abergsson* yttrade: Enligt nu gällande lag eger part, i mål rörande prests förbrytelse, öfver domkapitlets utslag hos hofrätt anföra besvär inom viss tid efter det den klagande parten bevisligen erhållit del af utslaget, för hvilket ändamål det åligger domkapitlet att, när parterne äro frånvarande och således utslaget icke för dem muntligen afkunnas, genast afsända utslaget till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för att parterne tillställas. Deremot skulle, enligt det föreliggande lagförslaget, domkapitlets utslag, jemväl i mål af nyssnämnda beskaffenhet, då det ej i parternes närvaro muntligen afkunnas, varda meddeladt å dag, som genom anslag sist dagen förut blifvit tillkännagifven. Detta nya sätt för kungörande af domkapitlets utslag öfverensstämmer icke med den ordning, som gäller för de allmänna underdomstolarne, hvilkas utslag afkunnas antingen i parternes närvaro genast eller å rättegångsdag, som för parterne eller deras ombud under målets handläggning på förhand tillkännagifves. Det synes mig vara att befara, att i de brottmål, som af domkapitel i första instans af dömas och der det ofta gäller frågan om så svårt ansvar för prest som afsättning från embetet, part kan komma, i saknad af ett ändamålsenligt sätt för utslagets meddelande och deraf vållad okunnighet om domen, försitta tiden för dess öfverklagande i hofrätten. Anslag på domkapitlets dörr eller tafla dagen innan utslaget utgifves synes mig icke, då det är fråga om första instansens dom i brottmål af så allvarlig beskaffenhet, vara ett ändamålsenligt sätt att underrätta vederbörande parter om att dom fallit. Såvida

parterne icke skola äfventyra förlust af vidare talan i saken, skulle de nödgas, allt från den dag målet anhängiggöres, i stiftsstaden hålla ombud, som snart sagdt dagligen under den ofta rätt långa tid, målet vore beroende på pröfning, med vaksamhet följde alla domkapitlets anslag. Efter min åsigt böra antingen parterne, åtminstone i mål af nu omförmälda beskaffenhet, bevisligen inkallas till afhörande af munligt eller mottagande af skriftligt utslag eller, då förhör inför domkapitlet eger rum, dervid underrättas om dagen för utslaget meddelande eller ock utslaget, såsom hittills, genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg delgifvas parterne, med rätt för desse att beräkna besvärstiden från delgifvandet. Det sistnämnda sättet synes mig ega företrädet, i synnerhet om det ställes i förening med åliggande för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att till domkapitlet insända bevis om tiden för utslaget delgifvande samt skyldighet för klaganden att till domkapitlet ingifva sina till den öfverordnade myndigheten ställda besvär, hvarefter domkapitlet skulle hafva att vid besvärens insändande bifoga delgiftningsbevisen. Härigenom vunnes äfven den fördelen att domkapitlet erhöle kännedom om utslagets öfverklagande, såsom åsyftadt var med den invecklade proceduren enligt förordningen den 29 Juli 1812.

2:o.

Förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § Kyrkolagen, och

3:o.

Förslag till lag angående prestedens utlytande mot ett löfte.

Högsta Domstolen lemnade dessa förslag utan anmärkning.

Ex protocollo
Carl Boheman.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 10 Februari 1893,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern BOSTRÖM,
 Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
 Statsråden: Friherre VON ESSEN,
 Friherre ÅKERHJELM,
 ÖSTERGREN,
 GROLL,
 WIKBLAD,
 GILLJAM,
 Friherre RAPPE,
 CHRISTERSON,
 Justitieråden: HERSLOW,
 CLAËSON.

Efter gemensam beredning med Chefen för Ecklesiastikdepartementet anmälde Chefen för Justitiedepartementet Statsrådet Östergren: att sedan komitén för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. den 25 Maj 1891 öfverlemnadt ett af komitén affattadt betänkande, innehållande, bland annat, förslag till lag om stiftsstyrelse, samt Kongl. Maj:t, efter det samtliga domkapitel i riket, Stockholms stads konsistorium och Hofkonsistorium inkommit med infordrade underdåniga yttranden öfver förslaget, genom remiss den 10 Mars 1892 anbefalt Högsta Domstolen att öfver samma förslag afgifva utlåtande, detta utlåtande numera afgifvits.

Härefter redogjorde Departementschefen för ej mindre det af

komitén afgifna förslaget än äfven de infordrade utlåtandena samt yttrade tillika:

»Såsom af den föregående redogörelsen framgår hafva de fleste domkapitlen (Linköpings, Skara, Vesterås, Vexjö, Kalmar, Hernösands och Visby domkapitel samt Hofkonsistorium) gillat de grunder, hvarpå förslaget hvilar. Anmärkningar i principiellt hänseende saknas dock ej. Så har af några domkapitel (Upsala, Strengnäs, Karlstads och Lunds) erinrats att stiftssekreteraren icke syntes böra inrymmas plats såsom ledamot i domkapitlet. Såsom hufvudsakligt skäl härför har visserligen i allmänhet anförts allenast olämpligheten deri, att en ledamot i kapitlet tillika skulle vara kassaförvaltare och protokollsförare; men ett domkapitel (Upsala) har dock uttryckligen grundat sin anmärkning derå, att stiftssekreterarens upptagande i kapitlet skulle förtrycka stiftsstyrelsens hittills förvarade grundställning till men för dess väsentliga karakter, och ett annat domkapitel (Lunds) har ansett, att domkapitlet, såsom varande kyrkliga myndigheter, skulle bäst tillgodoses, om ledamotplatserna besattes uteslutande af präster eller lärare i teologi. Å andra sidan har deremot inom ett par domkapitel (Göteborgs domkapitel och Stockholms stads konsistorium) framhållits att lekmannaintresset ej blifvit genom den föreslagna organisationen behörigen uppmärksammat. Den af komitén föreslagna anordningen, att de ledamotsbefattningar, som ej vore fästa vid visst innehafvande embete, skulle tillsättas af Konungen, har ej heller rönt odeladt bifall, utan hafva två domkapitel (Göteborgs domkapitel och Stockholms stads konsistorium) förordat tillämpning, dock med vissa inskränkningar, af den redan i 1846 års kyrkolagsförslag omfattade valprincipen. Äfven mot den föreslagna öfverflyttningen af en del af stiftsgöromålen från domkapitlet till biskopen med biträde af stiftssekreteraren såsom föredragande har anmärkning skett. Tvenne domkapitel (Lunds domkapitel och Stockholms stads konsistorium) hafva nemligen ansett, att de ärenden, som vore af beskaffenhet att kunna dragas ifrån domkapitlets handläggning, borde öfverlemnas till biskopen att af honom ensam behandlas.

Beträffande nu först frågan, i hvilken mån lekmannaintresset bör i domkapitlet representeras, synes mig denna fråga hafva i komiténs förslag fått en så tillfredsställande lösning, som de nuvarande förhållandena må anses medgifva; dock att jag, på de inom Högsta Domstolen härutinnan anförda skäl, håller före, att i fråga om den ena af de i 1 § 1 mom. af förslaget omförmälta ledamotsplatser, hvartill Konungen för fem år i sänder skulle meddela förordnande, ingen an-

nan föreskrift bör lemnas beträffande innehafvarens kvalifikation, än att han skall vara lekman. Hvad särskildt angår stiftssekreterarens uteslutande ur domkapitlet torde detta ej böra ifrågakomma redan af det skäl, att domkapitlet i vissa mål fungerar såsom domstol samt äfven beträffande en stor del af de ärenden, som i öfrigt hos detsamma förekomma, har ett omedelbart behof af juridisk bildning och erfarenhet.

Vidkommande anmärkningen derom, att vid tillsättandet af vissa platser inom domkapitlet valprincipen borde i en eller annan form få göra sig gällande, torde hvad mot sagda princip blifvit, särskildt i motiven till 1873 års kyrkolagsförslag, anfördt (s. 48 i 1891 års betänkande) fortfarande, så vidt angår presterlig ledamot i domkapitlet, böra tillerkännas full giltighet; och äfven i fråga om tillsättande af den plats, som förbehållits lekman, anser jag mig sakna anledning att härutinnan föreslå någon ändring i komiterades förslag.

Ej heller lärer hvad som anförts mot den föreslagna öfverflyttningen af vissa göromål från domkapitlet till biskopen med biträde af stiftssekreteraren såsom föredragande böra föranleda någon ändring i förslaget. De skäl, som komitén åberopat för den föreslagna anordningen (s. 55), synas mig svårligen kunna underkännas; liksom ock den uppdragna gränsen mellan de göromål, som skulle åligga domkapitlet, och dem, hvilka borde af biskopen med biträde af stiftssekreteraren upptagas och afgöras, enligt min åsigt är af komitén väl motiverad (s. 56).

Inom Högsta Domstolen har en ledamot erinrat om lämpligheten af ändring i föreskrifterna rörande tillsättningen af pastor primarius i Stockholm; och en annan ledamot har fäst uppmärksamheten å behovet af ändrade bestämmelser angående presterskapets i nämnda stad deltagande i val af erkebiskop. Om än de sålunda afsedda ändringarne i och för sig ej kunna anses otidsenliga eller eljest otjenliga, synas de dock beröra ämnen, som icke stå i sådant sammanhang med förevarande lagförslag, att de lämpligen böra dermed sammanbindas.

De anmärkningar, som i öfrigt inom Högsta Domstolen framstälts, torde i allmänhet vara af beskaffenhet att böra föranleda de dermed åsyftade jemkningar i förslaget; och i anledning af hvad vid 12 och 14 §§ hemstälts lära bestämmelserna om domkapitlets beslutförhet kunna modifieras till öfverensstämmelse med hvad i 1873 års kyrkolagsförslag, kap. 26 § 8, förordats och vid samma förslags granskning af Högsta Domstolen lemnats utan anmärkning.

I de af mig nu angifna hänseenden har jag inom Departementet låtit det af komitén upprättade förslaget undergå omarbetning, dervid

jemväl vissa ändringar i redaktionen vidtagits, för hvilka dock någon särskild motivering icke torde erfordras.»

Härefter anförde Statsrådet och chefen för Ecklesiastikdepartementet:

»I det yttrande, Statsrådet och chefen för Justitiedepartementet nu afgifvit, får jag för min del i allo instämma. Vid pröfningen af det utaf honom framställda förslaget bör emellertid, utom de synpunkter, som af honom angifvits, särskildt uppmärksammas frågan om de kostnader, hvilka den nya organisationen skulle medföra, och torde det tillhöra mig att härom uttala mig. I frågans närvarande läge, och då den tillärnade organisationen är afsedd att träda i tillämpning först med år 1895, lärer härvid icke erfordras ett fullständigt förslag till definitiv stat för stiftsstyrelserna i deras nya form, men väl en så omfattande redogörelse för de omständigheter, hvilka för kostnadsfrågan äro bestämmande, att deraf må kunna bedömas, huru förslaget i finansielt afseende skulle komma att ställa sig.

En af de viktigaste förändringarna i det nu föredragna lagförslaget afser sjelfva stiftsstyrelsens sammansättning. Af hittillsvarande sjelfskrifna ledamöter i de ecklesiastiska konsistorierna skulle bibehållas allenast biskopar och domprostar samt för Stockholms stads konsistorium erkebiskopen äfvensom pastor primarius och vice præses i konsistoriet. Någon särskild godtgörelse åt dessa ledamöter utom den, som sedan gammalt i lösen för kronotonde utgår åt domprostarne i Upsala, Linköping och Lund äfvensom åt præses och vice præses i Stockholms stads konsistorium, torde icke kunna ifrågakomma. Deremot påkallar den föreslagna omorganisationen af stiftsstyrelserna särskilda anslag dels för beredande af ersättning åt de ledamöter, hvilka på viss tid jemlikt nådigt förordnande inträda i desamma, dels ock för aflönande af stiftssekreterarne.

Då sättet för stiftsstyrelsernas sammansättning vid handläggning af ärenden rörande läroverken icke beröres af lagförslaget, torde någon utredning af för detta ändamål behöfliga kostnader här icke erfordras. Skulle den af komiterade föreslagna formen för dylika ärendens behandling blifva faststeld, kunna dessa kostnader antagas blifva jemförelsevis obetydliga. Men hela denna fråga torde böra blifva föremål för särskild pröfning, sedan den nu föreslagna omgestaltningen af stiftsstyrelsen blifvit genomförd, enär domkapitlen i sin nya form vida mindre än förr lämpa sig till styrelse åtminstone för de allmänna läroverken. Bäst vore naturligtvis, om en sjelfständig öfverstyrelse för nämnda läroverk blefve upprättad. Men framför allt torde det blifva

nödvändigt att vidtaga en alldeles ny anordning af de nuvarande profven för erhållande af anställning vid dessa läroverk. Jag har i detta afseende närmast tänkt mig en förändring, sådan som i motiven till förslag till stadga för rikets allmänna läroverk, afgifvet den 13 Januari 1891 (sid. 129), förordats. I enlighet dermed skulle alla undervisningsprof afläggas inför en för ändamålet tillsatt kommission i hufvudstaden, hvilken kommission skulle bestå af dels fasta, dels tillfälliga ledamöter. Ett godkänt undervisningsprof skulle gälla öfver hela riket och icke behöfva förnyas för befattning af samma slag och i samma ämnen; vidare skulle dessa prof kunna afläggas icke blott under läseterminerna, utan äfven under ferierna, något som i hufvudstaden lätt låte sig göra, då man der genom särskild öfverenskommelse utan svårighet skulle kunna erhålla behöfligt antal lärjungar. — En sådan anordning af profven skulle enligt komiterades beräkning kräfva en årlig utgift af något öfver 10,000 kronor.

Beträffande åter domkapitlens sammansättning vid handläggning af kyrkliga ärenden, så skola, enligt lagförslaget, af de tvenne på fem års tid förordnade ledamöterna den ene vara till ordinarie tjänst befordrad *prestman* och den andre *lekman*; hvarjemte i stift, der domprost icke finnes, en af stiftets kyrkoherdar skall förordnas till vice ordförande i styrelsen. Finnes inom stiftsstaden *prestman*, som är duglig och villig att åtaga sig uppdraget att inträda såsom ledamot i styrelsen, torde den ersättning, som för detta uppdrag må behöfva lemnas, blifva af ringa betydighet. Måste åter den presterliga ledamoten sökas utom stiftsstaden, torde honom tillkommande godtgörelse hufvudsakligen kunna lemnas i form af rese- och traktamentsersättning. Detsamma torde få anses gälla den *prestman*, som, på sätt ofvan nämnts, i visst fall förordnas till vice ordförande i stiftsstyrelse. Hvad *lekman*-ledamoten beträffar, måste denne antagas vara boende inom stiftsstaden eller i dess omedelbara närhet. Är han lärare vid allmänt läroverk, kan ersättning likasom hittills, åtminstone delvis, beredas honom genom inskränkning i antalet af hans undervisningstimmar. Är han icke lärare, blifver visserligen i hvarje fall särskild ersättning till något högre belopp erforderlig, men detta belopp torde icke behöfva blifva synnerligen betydande. Om det under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar får anlitas för rese- och traktamentskostnaders bestridande, och ett anslag af 7,000 kronor ställes till Eders Kongl. Maj:ts disposition, torde, derest de nuvarande stiftens antal oförändradt bibehålles, härigenom vara tillräckligt sörjdt för bestridande af de utgifter, som för ersättande af de utaf

Eders Kongl. Maj:t förordnade ledamöterna i stiftsstyrelserna skulle erfordras. Kommer åter det på Eders Kongl. Maj:ts pröfning för närvarande beroende förslaget om delning af Hernösands stift att genomföras, lär en proportionerlig tillökning af detta anslag påkallas.

Det andra ändamål, hvarför, på sätt ofvan nämnts, en anslagstillökning med anledning af förslaget om stiftsstyrelsernas omorganisation skulle erfordras, är aflöning åt stiftssekreterarne, i hvilkas befattningar de nuvarande konsistoriinotarietjensterna skulle komma att uppgå. Konsistoriinotariernas nuvarande aflöningar äro så beskaffade, att de, på sätt jag nedan skall söka visa, hvarken till sina belopp eller i den form, hvori de utgå, kunna längre bibehållas, och det låter sig svårigen göra att genom en bestämd siffra uttrycka, huru mycket af den statsutgift, hvarom här måste blifva fråga, omedelbart uppkommer genom den nu föreslagna organisationen eller i allt fall skulle uppstå såsom följd af den lönereglering för konsistoriinotarierna, hvilken, om den nuvarande organisationen af stiftsstyrelserna kommer attega bestånd, omöjligt längre kan undanskjutas. I likhet med kyrkolagskomitén håller jag före, att kostnaderna för en dylik enbar lönereglering icke komme att i någon betydligare mån understiga dem, som skulle krävas för genomförande af den utaf komitén föreslagna organisationen.

I detta sammanhang torde jag böra anmärka, att en lönereglering är under närvarande förhållanden, i lika mån som för konsistoriinotarierna, erforderlig jemväl för konsistoriiamanuenserna och domkapitlens vaktbetjente, men då dessas befattningar och tjenstegöromål icke af det nu framlagda förslaget omedelbart beröras, och således frågan om ändrade aflöningsförhållanden för dem icke af förslaget påverkas, saknar jag anledning att särskildt derom nu utlåta mig.

Behovvet af en lönereglering på ifrågavarande område har redan länge varit både känt och erkänt. Senast har Kyrkomötet i skrifvelse den 25 September 1888 fäst uppmärksamhet på obilligheten deraf, att, under det statens fleste öfrige embets- och tjenstemän fått sina löner reglerade äfvensom sin ålderdom genom pension betryggad, domkapitlens tjenstemän fortfarande, utan förmån af pension, vore hänvisade till sådana tillfälliga inkomstkällor, som redan länge på andra områden ansetts otidsenliga. I de uppgifter, som med anledning af Kyrkomötets berörda skrifvelse infordrats från domkapitlen rörande, bland annat, konsistoriinotariernas aflöningsförmåner under åren 1883—1887, föreligger ett material, hvilket jag nu anhåller att få begagna för att ådagalägga nödvändigheten af att, äfven om ingen omorganisa-

tion af stiftsstyrelsen kommer till stånd, en reglering af konsistoriino-
tariernas löner verkställes.

Oegentligheten af de nuvarande aflöningsförhållandena för nämnda
tjenstemän framträder redan vid en hastig öfersigt öfver de belopp,
med hvilka deras löner under senare år utgått. Lönebeloppen inom de
olika stiften förete skiljaktigheter, som icke stå i förhållande till den
olikhet i göromålsens mängd, hvilken förefinnes mellan de särskilda
domkapitlen, och i afseende å hvarje särskild notarielön visar sig en
skilnad i beloppet från ena året till det andra, hvilken föga stämmer
med den eljest antagna grundsatsen, att aflöningen för en tjänst icke
bör från ett år till annat vara underkastad oberäkneliga vexlingar. I
förstnämnda afseende förekommer, att enligt omförmälda uppgifter medel-
lönen för femårsperioden utgjort för konsistoriino-
tarierna i Upsala 7,280 kronor, i Linköping 6,142, i Skara 5,164, i Strengnäs 6,277, i Vesterås
3,692, i Vexjö 4,811, i Lund, så vidt af uppgifterna kunnat bedömas,
7,701, i Göteborg 4,345, i Kalmar 3,424, i Karlstad 4,041, i Hernösand
4,539, i Visby 2,640 och i Stockholm 2,706 kronor. I det senare fallet
är att märka, hurusom löneförmånerna utgjorde för konsistoriino-
tarierna i Upsala år 1886 kronor 5,768 och år 1883 kronor 8,166, i Linköping
år 1884 kronor 5,466 och år 1887 kronor 7,183, i Skara år 1887 kronor
4,631 och år 1886 kronor 6,124, i Strengnäs år 1886 kronor 5,286 och
år 1883 kronor 7,601, i Vesterås år 1887 kronor 3,406 och år 1884
kronor 4,091, i Vexjö år 1885 kronor 4,564 och år 1887 kronor 5,056,
i Lund år 1887 kronor 6,187 och år 1886 kronor 9,343, i Göteborg
år 1884 kronor 3,237 och år 1885 kronor 7,155, i Kalmar år 1887
kronor 2,731 och år 1883 kronor 4,379, i Karlstad år 1887 kronor
3,753 och år 1883 kronor 4,166, i Hernösand år 1885 kronor 3,967 och
år 1884 kronor 5,553, i Visby år 1886 kronor 1,986 och år 1884
kronor 3,279 samt i Stockholm år 1886 kronor 2,490 och år 1884 kronor
3,039.

Om redan i det anförda rörande aflöningsgarnas ojemnhet och vexling
föreligga talande skäl för behofvet af en lönereglering, lemnar en
undersökning af löneförmånernas beståndsdelar ytterligare bevis för
nödvändigheten af en sådan. Af de omförmälda uppgifterna framgår,
att under femårsperioden i medeltal årligen i konsistoriino-
tariernas löner ingått ett belopp af tillsammans ej mindre än 47,066 kronor 2
öre, bestående af dels lösen för fullmagter och expeditioner, dels pro-
visioner, dels kollekt, dels sammanskott af prester, dels ock bidrag
från domkyrkor och andra kyrkor samt några andra likartade inkomst-
poster. I hvad mån anlitaandet af dessa inkomstkällor må anses befo-

gadt eller icke, huruvida icke staten åtminstone delvis bör kunna använda desamma till lindring i de utgifter, som för en lönereglering blifva oundvikliga, samt om någon del af dem fortfarande bör bibehållas för konsistoriinotariernas eller, i händelse lagförslaget antages, stiftssekreterarnes räkning, skall jag här nedan, särskildt för hvarje inkomstitel, söka angifva.

Af dessa inkomstposter möter först *lösen för fullmagter och expeditioner*. Det belopp, som under femårsperioden i medeltal å denna post tillflutit konsistoriinotarierna, har utgjort 16,606 kronor 55 öre. Uppgifterna äro i så fall ofullständiga, att icke af alla domkapitel specificerats, huru stor del af dessa inkomster utgjort lösen för fullmagter och huru stor del lösen för andra expeditioner. Men af uppgifterna från de domkapitel, der en sådan specifikation verkstälts, visar sig, att det förstnämnda slaget af lösen utgjort inkomstpostens hufvudsakliga del. Af alla inkomstkällor, som anlitas för fyllande af konsistoriexpeditionernas behof, torde ingen vara olämpligare och orättvisare än denna. Enligt den i Kongl. förordningen den 7 December 1883 omförmälda taxa af den 31 Oktober 1851 skola vid domkapitlen fullmagt, konstitutorial, antagningsbevis eller protokollsutdrag, hvarigenom tjänst, beställning eller syssla med verklig lön på stat tillsättes och bortgifves, lösas med ett kontant belopp af fyra procent, beräknade efter de sista fem årens medium af de till taxering uppgifna löneinkomster, för hvilka vid den tillsatta tjänsten bevillning erlagts. De, som hafva att utgöra denna lösen, äro kyrkoherdar i konsistoriella gäll, komministrar och lärare vid allmänna läroverk. Ur ingen synpunkt torde kunna försvaras, att dessa i allmänhet svagt aflönade tjänstemän betungas med en särskild beskattning, från hvilken deras vederlikar annars numera blifvit befriade, och att, under det en kyrkoherde, som utnämnes af Eders Kongl. Maj:t, är befriad från lösen för sin fullmagt, kyrkoherde, som utnämnes af domkapitel, äfvensom komminister skall erlægga sådan, och detta för aflönande af tjänstemän, hvilka, såsom konsistoriinotarierna, måste anses vara statens. Någon tvekan derom, att de, som drabbas af denna afgift, böra befrias derifrån, torde icke kunna förefinnas. Äfven från ett annat håll, från konsistoriinotariernas, kan, synes mig, fordran framställas att icke hänvisas till dylika utvägar för att få sitt arbete godtgjort.

Provisionerna, som enligt de nämnda femårsuppgifterna representera ett årligt medelbelopp af 26,685 kronor 27 öre, utgå hufvudsakligen dels å den inkomst, som från lediga presterliga beställningar tillflyter presterskapets enke- och pupillkassa samt stiftens byggnads-

kassor, dels å de medel, som till konsistorierna inkomma genom kollektioner och andra dylika insamlingar, dels å fosterlönsersättning, som från allmänna barnhuset genom domkapitlen distribueras, dels ock å de under domkapitlens förvaltning stående kassor. Den väsentligaste posten under denna afdelning är provisionen för uppbörden och redovisningen af de presterskapets enke- och pupillkassa tillkommande medel, en inkomstpost, som dock inom en ej allt för aflägsen framtid, när kassan erhållit sin inkomst af alla prestlägenheter i riket, kommer att upphöra. Enligt Kongl. cirkuläret den 9 Februari 1844 och reglementet för presterskapets enke- och pupillkassa den 6 November 1874 utgår denna uppbördsprovision med 6 procent. Det samma gäller i afseende å de byggnadskassorna tillkommande medel. Blifva konsistori-notariernas eller stiftssekreterarnes löner reglerade till vissa från statsverket utgående belopp, torde omförmälda provision å de till enke- och pupillkassan och stiftens byggnadskassor ingående medel i stället kunna indragas till statsverket. En ingalunda obetydlig andel af nu ifrågavarande slag af inkomster utgöres af provisionen å kollektmedel. Då det måste anses olämpligt, att medel, som af den kristliga barmhertigheten offras åt välgörande ändamål, beskattas, för att derigenom bereda bidrag åt stiftsstyrelsernas tjänstemän, torde denna provision böra helt och hållet upphöra. Hvad åter angår i vissa fall förekommande provisioner för uppbörd och redovisning af enskilda inrättnings afgifter eller utaf medel af än mera enskild natur, torde dessa böra tillkomma konsistoriinarie eller stiftssekreterare utöfver deras bestämda löneförmåner.

I aflöningarna för konsistoriinarie under femårsperioden hafva jemväl ingått *kollektmedel*. Dessa synas mig så mycket hellre böra upphöra, som den grundsatsen jemväl af Riksdagen uttalats, att kollektioner för statsändamål icke böra ifrågakomma.

De bidrag, som lemnats af *presternskapet* inom vissa stift för konsistoriie Expeditionernas uppehållande, kunna icke betraktas annorlunda än som helt och hållet frivilliga och böra naturligtvis icke i någon form påräknas såsom en tillgång vid en blifvande löne reglering.

Anlitandet af *domkyrkornas* tillgångar för uppehållandet af stiftsstyrelsernas Expeditioner synes mig jemväl sakna fog. Af åtskilliga domkapitel göras ock invändningar häremot. Så framhålles af ett domkapitel det orimliga i att, då domkyrkans medel icke blott fullt toges i anspråk för hennes egna behof, utan i trots af all möjlig sparsamhet måste blifva otillräckliga, samma medel skulle anlitas för stiftsstyrelsens behof.

De belopp, som af *andra kyrkor* och af *församlingar* utgå till uppehållande af domkapitlens expeditioner, äro af ringa betydighet. Jag är icke nu i tillfälle att utreda, huruvida denna inkomsttitel, med hänsyn till sättet för afgifternas ursprungliga tillkomst, må skäligen kunna bibehållas eller ej. Om medlen fortfarande böra tagas i anspråk, torde de lämpligen till statsverket indragas.

Efter denna redogörelse för konsistoriinotariernas löneförhållanden, hvilken torde hafva ådagalagt, att de nu bestående förhållandena omöjligen kunna i oförändradt skick få fortfara, återstår det mig att angifva det sätt, hvarpå en framdeles skeende lönereglering, enligt min åsigt, synes böra försiggå, under förutsättning att, i följd af det nu framlagda lagförslaget, konsistoriinotariebefattningarna upphöra och ersättas af stiftssekreterarebefattningar. Ehuru en väsentlig skilnad förefinnes mellan konsistoriinotariernas embetsqualifikationer och de föreslagna kompetensfordringarna för stiftssekreteraren och dertill kommer den senares olika ställning såsom ledamot af stiftsstyrelsen, blifva dock de siffror, till hvilka jag kommer, ej öfverdrifvet höga, då man besinnar, att kostnaderna för en enbar lönereglering för konsistoriinotarierna svårligen skulle kunna inskränkas inom det totalbelopp, hvartill för närvarande dessa tjänstemäns aflöning uppgår.

Till en början torde vara ostridigt, att de väsentliga olikheter, som alltid måste förefinnas i omfattningen af de stiftssekreterarne i de särskilda stiftsstyrelserna åliggande göromål, ovilkorligen böra föranleda dertill, att icke samma aflöning bestämmes för alla stiftssekreterare, utan att stiftssekreterarne i afseende å aflöningsförmåner böra hänföras till vissa olika grupper, allt efter de af dem innehafvande tjänsternas större eller mindre besvärlighet. Så har ock skett vid löneregleringen för landssekreterarne, med hvilkas embetsverksamhet stiftssekreterarnes i flera hänseenden erbjuder jämförelsepunkter.

Nekas kan ej att en gruppering af stiftssekreterarebefattningarne enligt angifven grund måste blifva i viss mån godtycklig. I de utlåtanden, som blifvit infordrade öfver Kyrkomötets ofvanberörda skrifvelse af den 25 September 1888, förekomma väl arbetsredogörelser för de inom domkapitlen under åren 1883—1887 handlagda mål och ärenden. Ehuru dessa redogörelser ovedersägligen bära vittne om mångfalden och omfattningen af göromålen inom domkapitlen, äro de emellertid så olika uppställda, allt efter det olika sätt, hvarpå diarierna vid de särskilda domkapitlen föras, att af dem icke kan hemtas ledning för en jämförelse ens af antalet utaf de i domkapitlen handlagda mål. Men om också någon fullt tillförlitlig grund ej kan utfinnas för tjänster-

nas klassifikation, gifvas dock å det område, som utgör föremål för hvarje stiftsstyrelsens administrerande verksamhet, faktiska förhållanden, från hvilka, med ganska hög grad af sannolikhet, slutsatser kunna dragas beträffande mera betydande skiljaktigheter i göromålens mängd inom de särskilda stiftsstyrelserna. Sådana förhållanden äro stiftens folkmängd samt antalet inom stiftet befintliga kontrakt, pastorat, skoldistrikt, folkundervisningsanstalter och allmänna läroverk, hvartill kommer för Hernösands stift de stora svårigheter beträffande kyrka och skola, som bero på språk och andra egendomliga förhållanden inom lappmarken och den finsktalande bygden. Det sistnämnda kan ej på något sätt i siffror uttryckas, men för öfriga ofvanberörda förhållanden inom de särskilda stifteten torde nedanstående tabell lemna en ganska upplysande redogörelse. Jag har härvid utelemnadt Stockholms stad, hvars konsistorium i flera hänseenden intager en annan ställning än de egentliga stiftsstyrelserna.

Stift.	Folkmängd den 31 Dec. 1891. ¹⁾	Kontrakt 1891. ²⁾	Pastorat 1891. ²⁾	Skoldistrikt 1891. ¹⁾	Folkunder- visnings- anstalter 1891. ¹⁾	Allmänna läroverk läsåret 1892—1893.
Upsala	470,865	27	169	240	1,132	6
Linköpings	391,280	21	149	209	849	7
Skara	351,066	16	124	304	790	8
Strengnäs	306,527	16	106	163	749	5
Vesterås	366,748	16	105	122	1,166	4
Vexjö	313,661	12	95	180	664	3
Lunds	732,519	24	239	434	1,798	12
Göteborgs	533,866	14	110	261	1,109	8
Kalmar	140,480	7	45	68	274	2
Karlstads	344,407	12	60	137	827	5
Hernösands	544,006	15	108	173	1,189	9
Visby	51,164	3	44	84	145	1
Summa	4,546,589	183	1,354	2,375	10,692	70

¹⁾ Enligt domkapitlens till Ecklesiastikdepartementet afgifna berättelser rörande folkundervisningen.

²⁾ Enligt Sveriges ecklesiastikmatrikel af C. Rosenberg, tryckt 1891.

Med ledning af denna tabell synes mig en klassifikation af stifteten kunna ske sålunda, att till *första* klassen hänföres Upsala, Lunds, Göteborgs och Hernösands stift, alla med folkmängd af omkring 500,000—700,000, till *andra* klassen Linköpings, Skara, Strengnäs, Vesterås, Vexjö och Karlstads stift med folkmängd af omkring 300,000—400,000 samt till *tredje* klassen Visby och Kalmar stift med en folkmängd af omkring 50,000—150,000; och vill det synas mig, som om med hänsyn till beskaffenheten och omfattningen af stiftssekreterarnes tjänstemannauppgift deras löneförmåner skäligen borde utgöra:

för stiftssekreterarne

i Upsala, Lunds, Göteborgs och Hernösands stift:

	lön	tjänstgörings- penningar	summa.
vid tillträdet	4,000	2,000	6,000
med ålderstillägg efter 10 år	4,500	2,000	6,500

*i Linköpings, Skara, Strengnäs, Vesterås,
Vexjö och Karlstads stift:*

vid tillträdet	4,000	1,500	5,500
med ålderstillägg efter 10 år.....	4,500	1,500	6,000

i Kalmar och Visby stift:

vid tillträdet	3,000	1,000	4,000
med åldertillägg efter 10 år	3,500	1,000	4,500

för konsistoriisekreteraren i Stockholm 2,000 1,000 3,000

allt mot vanliga i de på senare åren antagna löneregleringar gifna bestämmelser, dock med det undantag att konsistoriisekreteraren i Stockholm ej borde förmenas att med sin befattning förena annan för densamma bestridande ej hinderlig tjänst.

Skulle det ofvan omförmälda förslaget om delning af Hernösands stift vinna framgång, torde i anledning deraf den förändring beträffande den här angifna klassifikationen ega rum, att Hernösands stift uteslutes från första klassens, och de båda nya norrländska stifteten uppföras bland andra klassens stift.

Sammanlagda kostnaden för stiftssekreterarnes och konsistoriisekreterarens i Stockholm aflöning skulle, ålderstilläggen oberäknade, under förutsättning att Hernösands stift förblefve odeladt, enligt nyssberörda förslag uppgå till 68,000 kronor, samt under förutsättning, att nämnda stift delades, till 73,000 kronor, hvartill skulle komma ett mindre belopp till vikariatsersättning under semester. Enär konsistoriinotariernas aflöning i medeltal under 5-årsperioden 1883—1887 utgått af statsmedel med 15,703 kronor 43 öre och i öfrigt, på sätt ofvan är nämnt, med 47,066: 02, eller med tillhoppa 62,769: 45, skulle kostnaderna för stiftssekreterarnes aflöning, ålderstillägg och semesterersättning oberäknade, i förra fallet med omkring 5,000 kronor och i senare med omkring 10,000 kronor öfverstiga det oförmälda medelbeloppet för konsistoriinotariernas aflöning.

Slutligen är att beakta den ytterligare kostnad, som skulle blifva en följd af att stifts- och konsistoriisekreterarne torde böra tillerkännas rätt till pension efter uppnådda 65 lefnads- och 35 tjänstår.»

Statsrådet och chefen för Justitiedepartementet, som återopade sitt föregående yttrande äfvensom den af Statsrådet och chefen för Ecklesiastikdepartementet nu lemnade utredning om kostnaderna för den nya organisationen af domkapitlen, hemstälde slutligen i underdånighet, att Kongl. Maj:t jemlikt 87 § Regeringsformen täcktes föreslå Riksdagen att i enlighet med det ändrade förslaget antaga lag om stiftsstyrelse.

Justitierådet Herslow återopade sina vid förslagens granskning i Högsta Domstolen afgifna yttranden i de delar, hvori det nu framlagda förslaget afveke från den af Justitierådet uttalade åsigt.

Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkte bifall till föredragande departementschefens hemställan.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af innehåll bilagan litt. A. vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.